

УДК 378.147:811

Оксана Павлішак, кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри мовної та міжкультурної комунікації
Оксана Гутиряк, кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовної та міжкультурної комунікації
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНІЙ ІНШОМОВНІЙ КОМУНІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті розглядаються питання навчання професійної іноземної комунікації студентів педагогічних спеціальностей. З'ясовано, що особливість викладання іноземної мови за професійним спрямуванням полягає у фаховому контексті обраної спеціальності, основним актуальним завданням якої є оволодіння знаннями фахової терміносистеми і набуття вмінь використовувати вузькоспеціалізовану лексику для виконання навчальних професійноорієнтованих завдань, спрямованих на подальше спілкування у виробничих ситуаціях. Доведено результативність використання різноманітних методів, форм та технологій при викладанні іноземної мови за професійним спрямуванням.

Ключові слова: професійна іноземна комунікація, немовна спеціальність, навчання термінологічної лексики, методи та форми навчання, технології.

Лит. 9.

Оксана Павлішак, кандидат педагогических наук, доцент,
заведующий кафедрой языковой и межкультурной коммуникации
Оксана Гутыряк, кандидат филологических наук,
доцент кафедры языковой и межкультурной коммуникации
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОМУНИКАЦИИ СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

В статье рассматриваются вопросы обучения профессиональной иноязычной коммуникации студентов педагогических специальностей. Установлено, что особенность преподавания иностранного языка по профессиональному направлению заключается в профессиональном контексте выбранной специальности, основной актуальной задачей которой является овладение знаниями профессиональной терминотерминосистемы и приобретение умений использовать узкоспециализированную лексику для выполнения учебных профессиональноориентированных задач, направленных на дальнейшее общение в производственных ситуациях. Доказано результативность использования различных методов, форм и технологий при преподавании иностранного языка по профессиональному направлению.

Ключевые слова: профессиональная иноязычная коммуникация, неязыковая специальность, обучение терминологической лексики, методы и формы обучения, технологии.

Oksana Pavlyshak, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor
Head of the Language and Intercultural Communication Department
Oksana Hutyryak, Ph.D. (Philology), Associate Professor of Language and Intercultural Communication Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE PECULIARITIES OF TRAINING OF PROFESSIONAL FOREIGN COMMUNICATION OF NON-PHILOLOGICAL STUDENTS

The article deals with the problem of professional foreign language teaching for students of pedagogical specialties. The article reveals that the peculiarity of foreign professional language teaching deals with professional context of future profession. Its main task is to get knowledge in professional terminology and skills in using these narrow terminological words to solve the educational and professional tasks, which aim is to promote the further communication in job situations. The efficiency of different educational methods, forms and technologies used in teaching a foreign language has been proved.

Keywords: a professional foreign communication, a non-philological specialty, teaching of terminology, the educational methods and forms, technology.

Постановка проблеми. На початку нового тисячоліття відбуваються глобальні соціально-економічні зміни в житті людства. Науково-технічний прогрес набув рис інформаційної революції (B. Nardi, B. Schneiderman, G. Wallis). На очах сучасного покоління відбувається перенос "епіцентру" життя суспільства з реального світу в реальність умовну,

віртуальну. Це, на думку дослідників, сприяє процесам глобалізації та всесвітньої інтеграції, що, у свою чергу, призводить до зміцнення позиції англійської мови як мови інтернаціональної комунікації (О.М. Лопатін, С.М. Рогов, І.С. Шевченко, Р. Groot).

Ступінь дослідженості проблеми. Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить, що на цей момент у галузі викладання іноземної мови професійного спрямування досягнуто значних успіхів. Про це свідчать дослідження С.Ю. Ніколаєвої, О.Б. Гарнопольського та С.П. Кожушко, З.М. Корневої, Л.В. Гайдукової. Дослідження теоретичних проблем використання інтерактивних методів навчання знайшли відображення у роботах Л.М. Вавілової, В.В. Гузеєва, О.А. Голубкової, Т.М. Добриніної, М.В. Кларина, О.В. Петуніна, Т.Л. Чепель та інших. Особливості інтерактивних технологій висвітлені у наукових працях Д.І. Кавтарадзе, Л.К. Гейхман, Д.А. Махотіна, Є.В. Коротаєвої, О.І. Пометун та ін.

Вітчизняними вченими-методистами створено цілу низку методик для немовних ВНЗ. Серед них, зокрема, Е. Мірошніченко, І. Онісіна, Л. Котлярова, Г. Савченко, О. Петрашук, Л. Манякіна, Ю. Друзь, Г. Турчинова, О. Калашнікова, Т. Алексєєва, Л. Ананьєва, М. Галицька.

Мета статті – проаналізувати формування професійної іншомовної комунікації у студентів немовних спеціальностей у вищих педагогічних навчальних закладах. Для досягнення мети нами реалізовано ряд завдань:

1. З'ясувати мету навчання іноземної мови за професійним спрямуванням.
2. Проаналізувати термінологічну лексику при викладанні іноземної мови за професійним спрямуванням.
3. Довести доцільність використання різних методів, форм та технологій при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням.

Виклад основного матеріалу. Професійне спрямування у викладанні дисциплін передбачає диференційоване навчання з урахуванням освітніх потреб, вимагає, створення умов для оволодіння матеріалом відповідно до професійного самовизначення, що забезпечується за рахунок змін у цілі, змісті структурі та організації навчального процесу. Метою професійного спрямування навчання є забезпечення можливостей для рівного доступу студентської молоді до кваліфікованої професійної підготовки, неперервної освіти впродовж всього життя, виховання особистості, здатної до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства.

Головна мета навчання іноземної мови у

немовних педагогічних вищих навчальних закладах полягає у формуванні в студентів комунікативної компетенції – умінь і навичок здійснювати спілкування в усній і писемній формі у межах професійної сфери і тематики, визначених програмою для кожного фаху, дотримуючись традицій і норм, утверджених у країні, мова якої вивчається. Особливість викладання іноземної мови, зокрема англійської за професійним спрямуванням, полягає у фаховому контексті обраної спеціальності, основним актуальним завданням якої є оволодіння знаннями фахової терміносистеми і набуття вмінь використовувати вузькоспеціалізовану лексику для виконання навчальних професійноорієнтованих завдань, спрямованих на подальше спілкування у виробничих ситуаціях. Для дослідження шляхів формування іншомовної лексичної компетенції необхідно визначитися з питаннями організації планування, за якими здійснюється навчання.

Термінологічна лексика необхідна студентам для читання спеціальних текстів за фахом для отримання інформації, для ведення бесіди або дискусії із зарубіжними фахівцями, для написання анотації, реферату та підготовки презентації. На нашу думку, викладачеві іноземної мови за професійним спрямуванням необхідно знати властивості термінологічної лексики, вміти семантизувати значення лексики у спеціальних текстах і знати за допомогою яких вправ активізувати подальше вживання лексики в усному та писемному мовленні.

Вивчення термінологічної лексики при викладанні іноземної мови за професійним спрямуванням буде тим успішнішим й ефективнішим, чим краще зроблений вибір іншомовного фахового матеріалу, який використовується в навчальному процесі.

Тексти є джерелом для розширення фахового термінологічного словника, предметом читання та обговорення на заняттях, основою для використання в ситуації мовлення, для аудіювання, тобто для цілеспрямованої та продуктивної мовленнєвої діяльності студентів.

За твердженням К.Ф. Кусько: “Текст за фахом – це передусім засіб становлення та розвитку професійної, точніше мовнопрофесійної майстерності” [5, 13]. Вдало підібраний автентичний текст виховує у студентів культуру термінологічного спілкування, формує комунікативну спроможність, необхідну для професійного спілкування. Студенти збагачують свій термінологічний запас, читаючи літературу за фахом, що у свою чергу, дає можливість будувати висловлювання за професійною тематикою. На важливість правильного підбору

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНІЙ ІНШОМОВНІЙ КОМУНІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

текстів вказує С.К. Фоломкіна. На її думку, текст виступає “як основна комунікативна одиниця, якою користується людина в мовленнєвій діяльності” [9, 77]. Дослідники термінології вважають, що саме на основі фахових текстів можна опрацювати дефініцію кожного терміна. Тому на кожному занятті потрібно намагатися працювати з новими, цікавими, доступними за змістом і складністю текстами.

Як показує практика, на початку вивчення курсу іноземної мови за професійним спрямуванням студенти зацікавленіше вивчають термінологію сучасних текстів науково-популярного стилю та періодичних фахових видань. Студенти старших курсів самостійно вивчають термінологію з неадаптованих автентичних текстів наукового стилю.

Роботу над текстом починають із фонетичного опрацювання термінів і термінологічних словосполучень як ізольовано, так і в реченнях при виконанні умовно-мовленнєвих вправ рецептивного та репродуктивного характеру. Такі вправи, на думку М.В. Ляховицького, допомагають “краще усвідомити правила утворення дериватів і способів конверсії слів, переосмислити вживання загальноживаних лексичних одиниць, які в новій якості набувають термінологічного значення” [6, 153], зрозуміти значення терміна або термінологічного словосполучення.

Щоб семантизувати термін, необхідно дати його тлумачення у певному контексті. І.М. Берман вказував на необхідність контекстуального розкриття співзначень термінів з опорою на знання основного терміна при засвоєнні термінологічної лексики [1, 33]. Термінологи І.С. Квітко, В.М. Лейчик, Г.Г. Кабанцев довели, що контекст відіграє важливу роль у встановленні семантичної виразності терміна [3, 63].

Отже, термін набуває конкретного значення у контексті, а контекст, своєю чергою, допомагає визначити значення терміна, не вдаючись до його перекладу. І.М. Берман наголошував, що відповідність контексту вказує на правильність семантизації лексичних одиниць. Деякі дослідники вважають, що у відриві від контексту термінам властива багатоаспектність, у них з'являється багатозначність і синонімія. Ці чинники спричиняють труднощі для студентів при семантизації термінів. Викладач має чимало способів для семантизації термінів, розкриття їхніх значень при читанні фахових текстів, що згодом допоможе активізувати їх в усному та писемному мовленні. Дехто з теоретиків і практиків мови вказує на необхідність використання рідної мови

для семантизації термінів для кращого їхнього запам'ятовування та свідомого застосування у спілкуванні. Так, у групах з низьким рівнем мовної підготовки студентів викладачу важко відійти від традиційної схеми: читання – переклад – механічне заучування напам'ять текстів, які практично переповнені термінами. Однак у групах з високим рівнем мовної підготовки така схема не спрацює. Студенти читають тексти в позааудиторний час, а на занятті обговорюють дискусійні, проблемні питання, які висвітлюються в текстах, коментують і критично аналізують прочитане. Отже, досягається точність, плавність та вживання термінологічної лексики в усному або писемному мовленні.

Опрацювати та засвоювати терміни доцільно за такою схемою:

- усна презентація термінів, їх семантизація, поєднуваність з іншими словами/термінами, способи деривації, приклади вживання у певних зраках;

- виконання вправ із застосуванням комп'ютера, графічних опор тощо; заповнення пропусків у тексті, підбір визначень текстів з кількох варіантів, завершення речень, зіставлення термінів та їх дефініцій, визначення одного зайвого слова та ін.;

- моделювання мовленнєвих ситуацій з реального життя, під час програвання яких студенти автоматизують вживання певного терміна у конкретній ситуації спілкування [7, 32].

Вивчення термінів триває упродовж усього курсу іноземної мови за професійним спрямуванням у ВНЗ. І саме викладач повинен знайти такі форми і методи, щоб цей процес був цікавим і бажаним для студентів. Щоб цього досягти, необхідно використовувати новітні інформаційні технології, інтерактивні методи та прийоми навчання, що, своєю чергою, навчить студентів чітко формулювати і висловлювати свою позицію, спілкуватися, дискутувати, сприймати й оцінювати інформацію, тобто активно вживати терміни у всіх видах мовленнєвої діяльності. Наступним, не менш важливим питанням, є питання пошуку та відбору навчального матеріалу, який є основою змісту навчання іноземної мови за професійним спрямуванням. Від змісту тексту залежить ефективність організації навчальної інтерактивної діяльності з розуміння смислової інформації та результативність засвоєння термінологічної лексики при вживанні її у висловлюванні студентів. Наявність у текстах таблиць, схем, графіків, та інших паратекстуальних засобів сприяють кращому розумінню студентами термінологічних одиниць та вираженою з їхньою

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНІЙ ІНШОМОВНІЙ КОМУНІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

допомогою фаховою інформацією [3]. Англomовні автентичні тексти є цінним інформаційним та пізнавальним матеріалом, який доповнює отримані студентами під час вивчення спеціальних дисциплін знання [5]. Тексти за фахом є джерелом словникового запасу студентів, прикладом вживання термінологічної лексики у контексті, що допомагає конкретизувати значення слів, пояснити й уточнити випадки їх вживання у відповідності до ustalених мовних норм і стандартів [4].

Найважливішою характеристикою комунікативного підходу при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням є використання автентичних матеріалів, тобто таких, які реально використовуються носіями мови. Мовленнєва взаємодія студентів інколи, хоч і далеко не завжди, проходить за співучастю викладача в найрізноманітніших формах: парах, тріадах, невеликих групах, з усією групою. З самого початку студенти оволодівають усіма чотирма видами мовленнєвої діяльності на понадфразовому і текстовому рівнях при обмеженому використанні рідної мови. Об'єктом оцінки є не тільки правильність, але й швидкість усного мовлення та читання. В процесі спілкування студенти навчаються:

- вирішувати складні задачі на основі аналізу обставин і відповідної інформації;
- висловлювати альтернативні думки;
- приймати виважені рішення;
- спілкування з різними людьми;
- приймати участь у дискусіях [8].

Сучасна комунікативна методика пропонує широке впровадження в навчальний процес активних нестандартних методів і форм роботи для кращого свідомого засвоєння матеріалу. У практиці виявили досить високу ефективність таких форм роботи як індивідуальна, парна, групова і робота в команді.

Слід також наголосити, що не другорядну роль у навчанні майбутніх спеціалістів відіграє і компетентнісний підхід до навчання іноземної мови майбутніх фахівців, який розуміємо як спрямованість освітнього простору на формування й розвиток основних базових і предметних компетентностей особистості, результатом якого повинна бути сформована загальна компетентність особи [2, 228].

Існує ряд принципів викладання іноземної мови за професійним спрямуванням та відбору навчального матеріалу. Зокрема до них відносяться:

- оперативність та пунктуальність (призводять до систематичної роботи);
- уміння пристосовуватись, щоб відповідати

мінливим чинникам у сфері навчання і викладання (допомагає професійному росту);

- здатність до рефлексії тактики навчання (веде до досконалості та є конструктивною у професійному досвіді);

- уміння створити невимушену атмосферу в аудиторії, щоб домогтися повної участі студентів (дисципліна має першорядне значення, особливо, коли студенти практикують групові види роботи. Дружні відносини між викладачем і групою мають життєвоважливі вплив на ставлення студентів до вивчення мови);

- оригінальність та творчість;

- приклад хорошого організатора (це заохочує студентів розвивати їх планування та організаційні здібності);

- інформативність, чіткість та цілеспрямованість (організація різних заходів з іноземної мови, щоб задовольнити індивідуальні потреби у групі);

- спланованість заняття;

- мотивованість заняття (відсутність інтересу означає відсутність відповіді);

- зацікавленість студентів у автентичних ситуаціях спілкування, які стимулюють безперервний потік мови (оволодіння мовою залежить від її практики природним шляхом);

- студентоцентризм;

- соціальний контекст навчання мови (зіставлення слова в реченні, пропозиція до ситуації і ситуації в реальному житті);

- використання наочності та ТЗН;

- ефективні засоби викорінення помилок (зосередженість уваги викладача на тому, що досягли студенти, а не на тому, що їм не вдалося досягти);

- точність в оцінці досягнень студентів.

Висновки. Отже, використовуючи різноманітні засоби, форми і методи навчання професійної іноземної комунікації у підготовці педагогів до майбутньої діяльності можна досягти не тільки оволодіння теоретичними знаннями, а й практичними навичками спілкування іноземною мовою та соціальним досвідом, сприяти розвитку особистості та творчості, формувати здатність до міжкультурної взаємодії, задовольняти потреби студентів тощо.

Перспективою подальших досліджень є наукові розвідки у галузі навчання іноземної мови за професійним спрямуванням студентів природничих спеціальностей.

1. Берман И.М. Методика обучения английскому языку в неязыковых вузах / И.М. Берман. – М.: Высшая школа, 1970. – С. 133.

2. Завгородня Т. Складові педагогічної компетентності майбутнього учителя / Т.К. Завгородня // Збірник наукових праць. Педагогічні науки / Херсонський

АНАЛІЗ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРІВ-ПРОГРАМІСТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

державний ун-т. – Херсон, 2009. – Вип. 51. – С. 228 – 233.

3. Квитко І.С. Терминоведческие проблемы редактирования / [И.С. Квитко, В.М. Лейчик, Г.Г. Кабанцев]. – Львов: Изд-во Львов. ун-та, 1986. – С. 63.

4. Коссак О.М. Англо-український словник з інформатики та обчислювальної техніки / О.М. Коссак. – Львів: СП “Бак”, 1995. – 137 с.

5. Кусько К.Ф. Лінгвістика тексту за фахом / К.Ф. Кусько // Лінгводидактична організація навчального процесу з іноземних мов у вузі. Колективна монографія. – Львів: “Світ”, 1996. – С. 13.

6. Ляховицький М.В. Методика преподавания иностранных языков / М.В. Ляховицкий. – М.: Высшая школа, 1981. – С. 153.

7. Семенчук Ю.О. Вивчення термінологічної лексики у курсі ділової англійської мови / Ю.О. Семенчук // Іноземні мови. 2003. – №3. – С. 29 – 32.

8. Пуятін Г.Л. Комунікативний підхід у вивченні англійської мови / Г.Л. Пуятін // Англійська мова та література. – 2004. – №32. – С. 2 – 6.

9. Фоломкина С.К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе / С.К. Фоломкина. – М.: Высшая школа, 1987. – С. 77.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2016

УДК 378.14

Владислав Круглик, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики та кібернетики
Мелітопольського державного педагогічного університету імені Б. Хмельницького

АНАЛІЗ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРІВ-ПРОГРАМІСТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

У статті наведений аналіз досвіду провідних вишів світу щодо підготовки фахівців з інформаційних технологій. Розкриті особливості програм підготовки інженерів-програмістів за різними спеціальностями у вищих навчальних закладах США. Охарактеризований зміст та структура навчання за спеціальностями “Обчислювальна техніка”, “Інформатика”, “Інформаційні системи”, “Інформаційні технології”, “Програмна інженерія”.

Ключові слова: комп’ютерні науки та інформаційні технології, інженери-програмісти, провідні вузи США, програми підготовки.

Літ. 13.

Владислав Круглик, кандидат педагогических наук, доцент кафедры информатики и кибернетики
Мелитопольского государственного педагогического университета имени Б. Хмельницкого

АНАЛІЗ ПРОГРАМ ПОДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРОВ-ПРОГРАММІСТОВ В ВИЩИХ УЧЕБНИХ ЗАВЕДЕННЯХ США

В статье приведен анализ опыта ведущих вузов мира по подготовке специалистов по информационным технологиям. Раскрыты особенности программ подготовки инженеров-программистов по разным специальностям в высших учебных заведениях США. Охарактеризовано содержание и структура обучения по специальностям “Вычислительная техника”, “Информатика”, “Информационные системы”, “Информационные технологии”, “Программная инженерия”.

Ключевые слова: компьютерные науки и информационные технологии, инженеры-программисты, ведущие вузы США, программы подготовки.

**Vladyslav Kruhlyk, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Computer Science and Cybernetics Department
Melitopol Bohdan Khmelnytsky State Pedagogical University**

THE ANALYSIS OF PROGRAMS OF TRAINING OF SOFTWARE ENGINEER IN THE US AT THE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

The article analyzes the experience of the leading universities of the world on the preparation of professionals. The author deals with the features of training programs for software engineers for different specialties at higher educational institutions in the USA. The article describes the content and structure of training in the field of “Computer Science”, “Science”, “Information Systems”, “Information Technology”, “Software Engineering”.

Keywords: computer science and information technology, a software engineer, leading universities of the USA, training program.

Постановка проблеми. Серед програмістів у вищих навчальних закладах є їхня показників якості професійної затребуваність та висока конкурентоспроможність підготовки майбутніх інженерів- на ринку праці. Якість професійної освіти